

A'

CSÁSzáRI ÉS KIRÁLYI FELSERG'
ENGEDELMÉVEL.

Nro 12.

Költ Bétsben, Böjt-elő Havának] (Februáriusnak)
9-dik napján 1802-dék Esztendőben.

B é t s.

Ezen hónapnak 4-dik napján halálozott meg itt Bétsben Nagy Méltóságú Fangler József Christian Györi Püspök és valóságos titkos Tanácsos Ő Excellentiája, halznos életének 69-dik esztendejében. — A' megboldogúlt Püspök itt született a' Josephstadt nevű külső városban polgár szüléktől, 's ifjúságát nagy szorgalmatossággal szentelvén a' tudományoknak, először mint kegyes oskolabeli szerzetes Pap közönséges tanítói hivatalt viselt, azután Oskolai Director lett 's Wienerisch Neustadtban az odavaló Cs. K.

○

Akadémiában Udvari-Pap 18 éfztendeig 's 1789. dikben tétetett Györi Püspökké. Ezen méltóságát példás buzgósággal folytatta 14 éfztendeig. Igaz gyámolok vólt a' szükölködöknek és Attya a' szegényeknek.

Egy gyáfzos munkátska érkezett hozzánk nyomtatásban, következő titulus alatt: *Leben und Charakter des Herrn Reichsgrafen Dominik Teleki von Szék, ersten Praesidenten der Societät für die gesammte Mineralogie zu Jena, nach einem eingeschickten Original frey bearbeitet von D. Friedrich Schwabe.* Ebben az Író fájdalmasan emlékezik a' Jenai Mineralogiai Társaság nevében, R. Sz. Birodalombéli Gróf Széki Teleki Domokos, Cs. K. Kamarás, 's azon Tudós Társaság Elöl-ülőjének sok nemes tulajdonságairól, 's érdemeiről, ki életének még tsak 25. dik éfztendejében, a' Haza javára intézett bokros fátadozásai között 1798. ban, Maros-Vásárhelyet, ki-múlt a' világból — !!

Magyar Orfzág.

Pestről Jan. 31. dikén. A' Budai Tsillagvizsgáló toronynak második Tisztje Bogdanits Daniel, ki az őfztől fogva vérpökésből eredett száraz betegségben sínlődött vala, mái nap reggel 6 óra tájban megholt, életének 37. dik éfztendejében. Ő Verőcze Vármegyéből eredett, 's a' Philosophia rendes folyását kitanúlván Budán a' szép Tudományok' újabb gyakorlásához kez-

dett, (Repetens Humaniorum) hogy Tanító hivatalra készüljön. Onnét N. Váradra rendkívül való Tanítónak tétetett. Melly hívatalt elhagyván részszerént a' Magyar Univerzitas mellett Pasquicz vezérlése alatt, részszerént Bétsben a' Mathesist egész kiterjedésében olly előmenetellel tanulta, hogy Bruna helyett a' Tsillagvizsgáló toronyban a' második Tíztség elnyerésére érdemes lett. Itt sok hasznos foglalatosságai között a' Magyar Ország mappájának ki igazítására közönseges költségen tett utazásokat, 's nem sokára el is végezte volna az égi vizgálások szerént kezdett meghatározását az Ország nevezetesebb helyeinek. Ezenkívül az idén kezdette volna nyilván való letzkéit a' Tsillagvizsgáló tudományból. Ezen fiatal embernek véletlen halála e' versekre adott alkalmatosságot:

Bogdanits égi tüzek gyors vizsgálója, halandó

Testét itt hagyván lelke az égbe repült.

Mért siet? eltűnő Ceres* útját fogja nyomozni?

Vagy valamelly újabb égi jelekre talált? —

Istvánról örökül maradt Koronája Fe-
tentz nek,

Talprakelő Haza Nyelv** mellyet az égbe emeltt.

O 2

* Múlt-eltendőnek első napja Piazzí Úr Palermoban találta fel azon bújdosó tsillagot, mellyet az idén Olber Brémaban nyomozván (lásd M. Hírmondó N. 9.) a' Szűz jelében iszemlélt meg. Ezen tsillagot Piazzí Ceres Ferdinanda-nak nevezte (lásd Zach Monatliche Correspondenzen, November 1801.) ezen ízőkkel fejezván be Tudósítását:

Telluris Patriae ductura a Principe nomen
Astrá inter Siculis fulsit ab axe Ceres.

** 1792. Koronázás után némelly Tsillagvizgálásban

Hogy tíz évek után már ismértetve ragyogjon,
Bogdanits ujtann megmutogatja helyét.

K.

Vas Vármegyében fekvő Borostyánkő (Bernstein) mező-város mellett, részszerént Gróf Batyányi Thódor Ő Excja' mint Földes-Uraság hathatos elő mozdítása által, részszerént, a' közjóra tzelozó igyekezeteiről eléggé esmeretes Füredi Orvos Doctor Oesterreicher Úrnak, mint itt a' Bánya Directorának helyes intézetei által, a' Bánya mivelés egy időtől fogva olyan karban vagyon, hogy a' hazai kereskedést, külömbkülömbféle terméseivel (productumaival) nevezetesen tisztított kénkövel, zöld és kék galitzkövel, timsóval, piskoltzal (antimoniummal) 's egyéb effélékkel, elztendönként felesen szaporíthatja: most pedig legújában, még egy új ajándékát fedezte ott fel a' jóltévő természetnek egy Bányamesternek szemés figyelmetessége. Vizsgálván tudniillik ott a' hegyek természetét, alkotását és azoknak terméseit, úgy találta, hogy az oda való bértzek szebbnél szebb kígyókövekből (serpentinstein) állanak. Kezdődik az a' kígyóköves hegy mingyárt a' Borostyánkői magasra felemelkedett vár tsupjánál és nyúlik a' mező-város megett szinte a' Tratteni erdőig egy egész órá-

gyönyörködő Hazafiak azon nap, midőn a' Magyar Nyelv kiterjesztése törvény által megparantsoltatott, Budán elvégezték, hogy az égi jeleket a' Magyar Személyekről, és történetekről nevezzék el. E' végre Ferentz Koronáját is felvették, 's így azt a' pogány, és keresztény nevekből kevertt eget egészen megmagyarosították. Magyar Ég!!

nyira. Századoktól fogva ott állott azon hazna vehető adománya a' természetnek, senkitől talám észre sem vétettvén; az időnek régisége béevödvén a' felső színébe, felporhanyósította és közönséges porondal befedte egélsen; de a' fenn említett Bánya-mester ahozvaló eszözökkel mélyebben nyitván belé magának útát, külömbnél külömb fajtaira talált a' kígyókőnek. A' már eddig kiásatott nevezetesebb fajok a' fenn nevezett tudós Természetvizsgálónak Doctor Oesterreicher Úrnak meghatározása szerént ezek: 1.) setétzöld sárgás foltokkal. 2.) feketén zöldellő labradóri fényel (Schillerspath) ámbár az ritkább. 3.) tehenösbéka héj színű és szinte által látszó; 4.) szürke, belé nőtt granit darabokkal, 5.) ugyan olyan, tsíkokkal, a' melly ismét ritka; 6.) hamú színű fénylő tsillám levelekkel, (Glimmer). 7.) setétzöld, Asbest szálakkal. — Tudnivaló, hogy ez a' kő az, a' melly Olasz Országának, Helvétziának, Német Országának 's Svétziának némelly részeiben, a' hol az esztergálhoz hasonló fogás és mesterség által el készítettvén, tserép edény helyett szolgál, sok fabrikáknak, és számtalan lakosoknak foglalatosságot és élelmet ad: hogy Olasz Országának egész vidékei és városai ugyan efféle kőből faragott kalamárissal, ofzlopotskákcal, 's egyéb asztafra való ékességekkel, 's edényekkel nagy kereskedést üznek és hogy mi magunk is, legalább a' Patikákban és Chémiai konyhákban meg kívántató edényeket, a' mellyek ebből a' kőből készülnek még eddig mind külföldről, nevezetesen Saxoniából — Töblitzről

hozadjuk. Azért a' Borostyánkői kígyókövel is tételtek mindjárt némelly próbák, és két edény két mi magunk is (a' Hírmondó Írói) láttunk belőle, 's azért állíthatjuk felőle, hogy sem szépségére, sem jóságára és hasznavehetőségére nézve, nem alább való akármeddig idegen orizágnál is, úgy hogy mindenre, a' mit t. i. másutt is készítenek belőle igen alkalmas; sőt a' Rési Mesteremberek is annyira helybe hagyták, hogy már különbkülömbbféle rajzolatokat is adtak által, hogy azok szerént ebből a' szép köből mellyképeket (Büsten), Figurákat, kis Obeliskusokat és pyramiseket, Urnákat 's Vázakat 's egyéb efféleket készíttethessenek. Már abban is fáradozik a' Földes Uraság, hogy Hazánknak ez a' termése is a' melly még eddig számban se vétetett, ahhoz érő Mesterembereknek oda hozattalása és fabrikának fel állítása által, a' Hazának hasznáira nem különbben mint ékességére váljon, 's Doctor Oesterreicher Úrnak a' hasznos mesterségekben való jártassága legjobb előmeneteli is ígérhet e' részben. — Elég példa csak ez is, hogy tudatlanságból és nem esmérésből lábunkal tapadjuk sokszor azt, a' miért ezendőenként sok pénzt küldünk idegen földre. Efféle kígyókövagon a' két Hazában még másutt is, nevezetesen Gömör Vármegyében Dobsina körül és Erdélyben a' Vukani és Verestoronyi passusok mellett, nagy ki terjedésű hegyekben: de nem tudunk még reá egy példát is, hogy hasznavetele végett már próba tételtek volna véle, mint a' mellyről most emlékezünk.

Frantzia Ország.

A' belső dolgokra ügyelő Minister Chaptal Párisba hívta azt a' nevezetes, Német Országai születésű Hager Doctort Londonból, a' ki ott már régtől fogva fáradozik egy Chínai Szókönyvnek (Lexiconnak) készítésében. Hogy tehát Hager Dr. ezen nagy tzeljät bizonyosabban elérhesse 's a' Munka a' mennyiben lehet tökéletes lehessen, mind azokat a' szép gyűjteményeket ajánlotta Minister Chaptal a' szókönyvírójának, mellyeket a' meghólt tudós Fourmont nagy munkával gyűjtögetett e' végre, 's halálákor a' Nemzeti Bibliothekának hagyott. Noltzvan ezer Chínai szójel van már fära metzve ezen szókönyvből, (minthogy a' Chínaiak minden fót más más jellel írnak le, nem pedig betűkkel) mellyeknek magyarázatjok, Frantzia és Anglus nyelven lesz előadva. Ezen munka a' Respublika költségén igen nagy vigyázással és szépen fog ki-nyomtatódni. Az olyan nevezetes Nemzet mint a' Chínai, mellyel az Európai kereskedő Hatalmasságok sok képpen özfze-kötetésben élnek, megérdemli, hogy a' nyelvét, ha szinte felette nehéz is az, tanulják, 's értsék az Európaik.

Párisból Jan. 22 dikén. Régen eleibe terjesztette már a' Frantzia Kormányfizek a' Respublika Departement-jai Praefectusainak, hogy mivel ök tizti társaikkal egygyütt legközelebb vizsgálják meg a' Fr. Nemzet képét; vizsgálják meg a' Nemzet állapotját, fogyatkozásait, arra nézve,

hogy tudhassa a' Kormányfő, micsoda dolgok
 legyenek azok, mellyekben a' Nemzet java kí-
 vánja, hogy jobbítások, változások tétessenek.
 Legközelebb, a' Praefectusok Izámos kívánságait
 terjesztették Departementjaiknak a' Kormányfő
 eleibe. Ezek közzül a' nevezetesebbek ezek.
 Hatvan Departement kívánja, hogy a' népre ki-
 szabott ezftendei adó jobb móddal ofztasson fel,
 hogy tudniillik minden polgár birtoka és tehet-
 tsége szerént fizessen a' Respublika közönséges
 kalfizájába: 54 Departement kívánja, hogy a'
 juh-tartás jobbítottasson meg; 74 D. panaszkod-
 dik, hogy a' Nemzeti erdők napról napra el-
 puztulanak; 74 D. kívánja, hogy a' kereskedés elő-
 modítottasson; 72 D. pedig azt óhajtja, hogy a'
 Fábrikák jobb lábba állítottassanak; 84 D. saj-
 nálkodva emlegeti, hogy a' közönséges ispotály-
 lyok roz/z karban vagynak, 's kéri, hogy azok
 a' jószágok mellyek ezeknek fenn tartására hagyat-
 tak a' jó szívű emberektől, de a' Revoluzió alatt
 töllök elvétettek, adassanak vissza; 94 pana-
 szkodik a' fogházoknak és foglyoknak nyomo-
 rútt állapotjokról; 99 D. panaszkodik az or-
 szágútakra, mellyeken már alig lehet járni. 61.
 D. kívánja, hogy a' hídák jobbítottassanak meg;
 82 D. kéri a' Kormányfőt, hogy az Oskolák
 jobb lábba állítottassanak, a' tanítás módja jobbít-
 tasson, a' tanítók megválogattassanak. 62 D.
 dítseri a' rendtartást, kívált a' törvényekre való
 való szoros vigyázást 's az igazság kiszolgálta-
 tását; 30 D. kívánja, hogy minden vallásnak
 tellyes szabadság engedtesse a' Respublikában. 's
 a' t.

Párisból Jan. 23-dikán. Frantzia Ország-
nak Deux Sevre nevű Departement-jában él egy
százhat esztendőes egésséges öreg, kinek még a'
fogai épek, haja őiz de el nem hullott, 's most is
pápaízem nélkül olvas. A' Vendei belső há-
ború ideje alatt, a' pártosok azt a' Secondigni
nevű helységet is elfoglalták, melly a' mi öre-
günk hazája 's a' több lakosokkal egygyütt, ke-
vésbe múlt hogy őtet is fel nem áldozták bosz-
lúságoknak; de midőn a' pártosok reá törtek,
így szóllította meg őket eleven komolysággal.
„Hát nem tisztelitek e' száz esztendőes hanyatlott
koromat?“ melly hathatós szavai által mind a'
gyilkosok szívet mind életét is megnyerte. Egy
Tisztviselő, ki az öregről gondoskodik, így ajánlotta
őtet levele által más Tisztviselőnek. „Mondha-
tom hogy ez az öreg, a' millyen erejében most
van tíz 's több esztendeig is el élhet, különösen
ajánlom őtet. A' Respublika tiszteletben tartja
az öregeket; a' Departement Prefectusa, kinek
érzékeny indulatja esmeretes, azon leszfz; hogy
a' Fő Konzul szívet megnyerje, egy olyan ember
eránt, ki már XIV-dik Lajos Király alatt élt, 's
olly szerentsés, hogy Bonapártét is láthatta.

A' külső dolgokra ügyelő Minister, a' Fő
Konzul parantsolatjára kihirdettette Lion lakosi-
nak, hogy az Orosz Császár és a' Fr. Respu-
blika között, nem tsak megújított a' régi egy-
gyesség a' kereskedésre nézve, hanem új hasznos
tízkelyekkel is megbővített, melly a' Lioni
fábrákákra nézve felette nagy nyereség.

A' Bourdeauxi (Burdói) polgárok Deputátziót

küldöttek Lionba Fő Konzul Bonapártehoz, azzal a' kéréssel, hogy vegye, ha tsak lehet, Párisba vilzfafelé teendő útját Bourdeavuxárosán keresztül.

Lyonból Jan. 20 dikán. Ezt felelte Bonapárte Bourdeaux városa Deputátusainak; „Most ugyan lehetetlené tézik a' korn. ülésök, hogy útamat arra folytathassam, hanem azon leszek, hogy ha a' Respublika dolgai megengedik, az egész Országban széliyel utazhassak.“

Avignonból Jan. 13 dikán. Tegnap vitétt itt kereltül egy béfedett fekete szekéren azon koporsó, mellyben a' megboldogult VI-dik Pius Pápa hamvai Valence városából Rómába szállítatnak. A' szekeret egynemány kotsik követék, mellyeken ültek Spina Kardinális, Caselli, és más nagy rangú izemélyek.

Anglia.

Egy L' *Entreprise* nevű hajó érkezett meg az Északi Amerikai Státusok Baltimor nevű kikötő helyébe November 15-dikén, Dale Vice Admirális tudósításaival. Ezen hajó kapitánya Sterret, Augustus 1-ső napján Málta mellett egy igen nagy 14 ágyús Tripolisi rabló hajót vett el, három óráig tartott kemény verekedés után, a' melly nevezetes ütközet ekként adódik elő. „A' rabló hajó görög készületű volt, 's 85 fegyveres ember vólt rajta; kik minekutánna mint egy két óráig kegyetlenül viaskodtak az Anglusokkal, lefzedték zászlóikat annak jeléül hogy magokat megadják. A' L' *Entreprisen* lévők elébbeni he-

lyeket elhagyták, 's háromszor löttek a' rabló hajón vett győzelem örömére. Azomban a' rabló hajó rendbe szedte magát új erővel öfzfze-tsapott az Anglusokkal 's azon igyekezett, hogy magát a' kikötőhelybe vehesse; minden katonái képtelen dühösséggel hartzoltak: de a' L' Entreprisen lévőök tüzét csak ugyan ki nem álhatták, 's kéntelenítették újra is megadni magokat. Ekkor azt parantsolta Kapitány Sterret, hogy evezzenek közelebb a' rabló hajón lévőök; a' kik azonnal engedelmeskedtek is; de midőn már az Anglus hajóhoz közel vóltak, újra tüzet adtak arra 's megújították a' verekedést. Igen alkalmas helyen állott ekkor a' L' Entrepise, úgy hogy két oldalról tüzelhettek a' tengeri tolvajokra, 's nagy vérontás után csak ugyan magáévá is tette a' győzelmét. A' rabló hajó vitorlája lelövetett, a' hajó a' sok golyóbisok által kerekszerűen kasul lyuggattott, és ötven ember feküdt halva a' tetetjén. A' rabló hajó Kapitánya látván a' nagy veszedelmét, tudta mit érdemel gonofzságáért, hogy Izavát kétfzer szegte meg, térdre esve könyörgot Sterret Kapitánynak élete megmaradásáért. Meg is nyerte azt a' nagy lelkű Kapitánytól, ki inkább halgatott az emberi érzékenység Izavára, mind felgerjedett indulatira; sőt a' több tengeri tolvajokat is haza botsáttatta elfzedvén fegyvereiket, 's megiztente általok a' Tripolisiáknak, hogy mint bánt ő velek, ámbár úgy botsáttatott el, hogy a' rablókat gollyóbisal fizesse ki. A' L' Entreprisen csak egy ember se veszett el az ütközett alatt, sebet kaptak egyenán.

Elegyes Levelek.

Európában, a' mint azt az Országok népességének legújabb számba vétele után öfzsze vettették, 165 millió és 200,000 lakosok számláltaknak, úgymint: Az Orosz Birodalomban 31,000,000; Svécziában 3,000,000; Dániában 2,400,000; Török Országban 8,000,000; Német Országban, ide értvén a' Cs. K. Tartományokat is és Prufszfiát 47,000,000; Frantzia Országban 30,000,000; Nagy Britanniában 12,000,000; Olasz Országban 18,000,000; Spanyol Országban 10,000,000; Mindöfzfe 165 millió ember. Asia lakosainak száma 580 millió lélekre tétetik; Afrikának népessége mintegy 75 millióra megy; Amerika lakosait pedig 150 millió 600 ezer emberre teszik a' legújabb számlálás szerént. Öfzszeséggel tehát a' földnek négy részeit mintegy 970 millió 800 ezer emberek lakják.

Konstántzinápolyból Dec. 24 dikén. Az idevaló Anglus követ Lord Elgin, olly különös egygyességre lépett a' Fényes Portával, hogy 3 éfztendeig tellyes szabadsággal gyakorolhassa Nagy Britannia, Egyiptom vízfzsa vételében tett szolgálatjáért a' közép-tengeren való kereskedést Török Orzággal és Egyiptomon keresztül egész napkeleti Indiáig. De a' legközelebb kötött békességnek egy tikkelye szerént, a' Frantzia Respublika ellene mondhat ezen egygyességnek, ha őtet az ilyen kereskedést illető szabadságból ki akarná a' két Fél rekeszteni.

Északi Amérikáának Boston nevű városából egy újság levél ezeket írja: Ez előtt szinte öt évtizeddel evezett bé a' Providenci-i ki kötőhelybe egy nagy hajó Afrikában fel szedett szeretsen rabszolgákkal megterhelve. Ezek között az eladásra kiállítatott feketék között, vólt egy derék természetű 's megkülönböztetett maga viseletű szeretsen, a' kit a' több társaí minnyájan Caesár Király névvel neveztek. Valóban meg is különböztette ő magát a' több rabszolgáktól minden mozdulásai által, 's a' mint a' után kitanúltuk, Caesár Afrikában egy kis tartományiak Királya vólt, és a' Királyságra tulajdon vitézsége és különös tálentomai által tette vólt magát érdemessé. Hadat folytatván egykor a' szomszédjában uralkodó sokkal hatalmasabb Fejedellemmel, katonái kevés számmal lévén többnyire mind elhullottak mellete, maga pedig fogságba esett. A' győzödelmes Fejedelem adta el őtet ezen hajó kapitányának 's úgy hozatott Amérikába a' vásárra. Egy polgár vette itt meg Caesárt, 's jószágaiban a' földmivelésre kényszerítette több rabszolgákkal egygyütt. De Caesár a' rabszolgaság igáját nem szenvedhetvén, egynehány nap mulva kiszabadította magát ereje és bátorsága által a' reá vígyázok hatalma alól 's egynehány társaival egygyütt az erdőbe vette magát. Értésére esvén ez más több rabszolgáknak, seregenként szökdöstek hozzája az erdőbe, 's őtet köz akaratúl Vezérjeknek választván, olly szorgalmasan gyakorlották magokat a' fegyverben, hogy kevés idő mulva bátorkodtak az erdőből.

a' sikra is ki állani, az apróbb helységek és majorokat megtámogták, pufztították, felégették. Hogy pedig az erdőben is bátorságban lehessenek, mesterséges földalatt való lakásokat készítettek magoknak, mellyeknek a' bé menetelei felibe kunyhókat építettek. Ezen föld alatt készült tágas barlangoknak igen hosszasan tartó menetel után kivezető szájok is vólt a' legsűrűbb bokrok között, hogy ha véletlen reájok ütne a' katonaság, mikor minnyájan ott nem lennének el-illant-hatnának. Annyira meg nevedett vólt már a' feketék száma Caesar alatt, hogy a' Kormány-széknek sok embert kellett vólna feláldozni, ha őket a' végetlen sűrű erdőkből katonák által kellett vólna kipufztítani. Sokkal jobb módnak találta tehát azt, hogy egy hirdetés által hívja vissza a' szökött feketéket az engedelmességre, nékik minden jót ígérjen, annak pedig, ki közülök Caesar Vezéreket vagy elevenen fogva viszi a' Kormány-szék eleibe, vagy tsak a' fejét adja is bé, igen nagy summa pénzt ígért a' Kormány-szék jutalmúl. Sokakat megszedített ugyan a' szép ígélet, de még sem hagyták vólna talám elkedves vezérjeket, ha egy közülök Caesárt orozva meg nem ölte vólna, a' jutalom elnyerése kész-tetvén ezen tselekedetre. El vesztvén a' feketék vezéreket minnyájan vissza tértek elébbeni uraik szolgálajába. Caesar 40 ezrtendős és nagyra született ember vólt. Valakik a' barlangok és sántzok szemlélésére az erdőbe elmentek, minnyájan álmélkodva szemlélték azoknak mesterséges voltokat, kiváltképpen azon számos rajzola-

tokat, mellyeken egynehány készíttendő várak voltak leábrázolva. Még ennél is nevezetesebbek pedig az ott talált kézi írások, mellyek már sok darabokra mentek öt ezttendő alatt; de olly nyelven vagynak írva, hogy azokból még eddig semmit se lehetett el magyarázni; a' Chínai íráshoz, a' mint mondják igen hasonlít.

A' Cadixi újabb tudósítások szerént, az odavaló kikötőhelyből is evezett ki egy kis hajóssereg. Linois Frantzia Admirális vezérlése alatt Sz. Domingo szigete felé, és az is vitt 1000 szárazra való Frantzia katonaságot magával.

Koppenhágából Jan. 16-dikán. Ez előtt harmadnappal igen kemény kideg volt itt; a' Sund szoros tenger erőssen befagyott, úgy hogy szél-tire lehet rajta terhes szekérral is járni. Tíz Anglus hajó fagyott belé a' tengerbe!

Tudósítás.

Rövid rajzolatja azon munkának, mellyet a gyakorlottabb értelmű, 's a' magok körül való látásban 's vizsgálódásban, Századjokkal egygyütt haladni kívánó Nem-Orvos Hazafiak kedvéért kiadni szándékozik az alább írt. Az egész Munka általjában azon formában fog az érdenes Magyar Közönség előtt megjelenni, a' mellybe azt Brovne 's más újabb természet fő búvárának méjbé-látása 's gondos munkássága öntötte, ezen titulus alatt:

Zoefilus vagy Élet barátja.

Főbb szakaszai ezek: Mi az organizált, 's mi a' nem organizált test? Mi közösülések van ezeknek egymással? Mi az élet? Az egészség? A' betegség. A' halál? Mellyek, ezek lehetőségének feltételei? Mellyek valóságos lételeknek okai? Miképpen ezközlük ezen okok az életet, egészséget, betegséget, halált? Mennyiben függenek ezek a' szabad akarattól? Meddig terjed az orvos munkásságának határa? Meddig a' beteg helyes kívánságának kerülte? Az E m b e r; fogantatásától fogva születéséig; ettől fogva ifjú-ságáig, ettől fogva megállapodott koráig, ettől fogva a' vénségig. Ezen élet-szakaszinak vagy koroknak nyavalyái 's a' t. Mi a' temperamentum? hányféle? nyavalyái 's a' t. A' Nem különbségei, nyavalyái? A' szokás, ennek ereje. A' különös természet? (Idiosynkrazia.)

A' Munkának tzélja ez: hogy az Olvasót azon pontra állítsa, a' mellyről magát, a' mennyiben ő a' természet szüleménnye minden oldalról körül nézvén, 's meglátván, idővel az erőszak útján vele szembe találkozó romlások elől kitérhessen; a' természet ösvényén feléje ballagókat hátráltathassa; a' benne termett, 's tulajdon megtartását sürgető Isteni szóra (igyekezetre) szüntelen figyelmezzon.

Szabadzálláson, Jan. 20-dikán.

Szulykó János
Kis Kúnsági Distrik-
tualis Orvos